

جرایم و تخلفات انتخاباتی در جمهوری اسلامی ایران



سرشناسه: کد خدا مرادی، کمال، ۱۳۷۱-
عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام، Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور: جرایم و تخلفات انتخاباتی در جمهوری اسلامی ایران/ نویسندگان کمال کدخدامرادی،
احمد رحیمی؛ ناظران علمی علی بهادری جهرمی، علی فتاحی زفرقندی.
مشخصات نشر: تهران: شورای نگهبان، پژوهشکده شورای نگهبان، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۳۸۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۴۶-۹
یادداشت: کتابنامه: ص. ۳۶۵-۳۸۲؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع: انتخابات -- قوانین و مقررات -- ایران، Election law -- Iran
انتخابات -- ایران -- فساد -- پیشگیری
Elections -- Corrupt practices -- Prevention -- Iran
شناسه افزوده: رحیمی، احمد، ۱۳۷۱-
شناسه افزوده: بهادری جهرمی، علی، ۱۳۶۴-
شناسه افزوده: فتاحی زفرقندی، علی، ۱۳۶۹-
شناسه افزوده: شورای نگهبان. پژوهشکده شورای نگهبان
رده بندی کنگره: KM۲۹۴۳
رده بندی دیویی: ۳۴۲/۵۵۰۹
شماره کتابشناسی ملی: ۹۹۵۱۱۲۶۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا



پژوهشکده شورای نگهبان

کد پستی: ۱۵۹۷۸۵۶۱۱۳

تلفن: ۰۲۱-۸۸۷۵۰۰۷۰

نماینده: ۰۲۱-۶۴۰۱۴۸۱۷

ccri.ac.ir

nasht-rc.ir

جرایم و تخلفات انتخاباتی در جمهوری اسلامی ایران

نویسندگان:

کمال کدخدامرادی

احمد رحیمی

ناظران علمی: علی بهادری جهرمی، علی فتاحی زفرقندی

ناشر: انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان
چاپ اول: ۱۴۰۳ شمارهگان: ۱۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۰۶۸-۴۶-۹



نشر و تکثیر تمام یا بخشی از اثر به هر شکل، بدون کسب اجازه کتبی از ناشر ممنوع است.



فهرست مطالب

۳ مقدمه
۱۱ فصل اول: مفهوم شناسی
۱۶ مبحث اول: مفهوم جرم، تخلف و انحراف
۱۶ گفتار اول: مفهوم جرم
۱۹ بند اول- تعریف جرم
۱۹ بند دوم- تعریف مجرم
۲۰ بند سوم- بیان مجازات
۲۱ بند چهارم- تعیین مصادیق
۲۲ گفتار دوم: مفهوم مجازات
۲۷ گفتار سوم: مفهوم تخلف
۲۸ بند اول: تخلف اداری
۲۹ بند دوم: تخلف انتظامی یا انضباطی
۳۳ گفتار چهارم: مفهوم انحراف
۳۴ گفتار پنجم: تفاوت جرم، تخلف و انحراف

مبحث دوم: مفهوم انتخابات	۴۶
مبحث سوم: مفهوم جرم، تخلف و انحراف انتخاباتی	۴۸
گفتار اول: مفهوم جرم انتخاباتی	۴۸
گفتار دوم: مفهوم تخلف انتخاباتی	۵۰
گفتار سوم: مفهوم انحراف انتخاباتی	۵۱
گفتار چهارم: تفاوت جرم، تخلف و انحراف انتخاباتی	۵۲
جمع بندی فصل اول:	۵۹
فصل دوم: جرایم و تخلفات انتخاباتی در انتخابات های مختلف ایران	۶۱
مبحث اول: رفتارهای ناقض امنیت انتخاباتی	۷۰
گفتار اول: محاربه در انتخابات	۷۵
گفتار دوم: تهدید و تطمیع در امر انتخابات	۸۳
گفتار سوم: ربودن اوراق و اسناد انتخاباتی	۱۰۱
گفتار چهارم: تخریب یا معدوم نمودن اوراق و اسناد انتخاباتی	۱۱۳
گفتار پنجم: ایجاد تفرقه قومی و مذهبی در تبلیغات انتخاباتی	۱۲۲
گفتار ششم: اعلام نتایج انتخاباتی پیش از رعایت تشریفات قانونی	۱۲۷
مبحث دوم: رفتارهای ناقض سلامت تبلیغات انتخاباتی	۱۳۲
گفتار اول: عدم رعایت زمان بندی مجاز در فعالیت های تبلیغاتی	۱۳۵
گفتار دوم: الصاق و چاپ آگهی های تبلیغاتی در قطع غیرمجاز	۱۴۴
گفتار سوم: فریب و اغوای مردم در تبلیغات	۱۴۹

- گفتار چهارم: پاره کردن، معدوم و مخدوش نمودن آگهی‌های تبلیغاتی ۱۶۳
- گفتار پنجم: هتک حرمت و حیثیت نامزدهای انتخاباتی ۱۷۰
- گفتار ششم: تشکیل ستاد تبلیغات انتخاباتی بدون اطلاع مسئولین ۱۷۹
- گفتار هفتم: تبلیغات انتخاباتی از سوی نمایندگان نامزدهای انتخاباتی در روز اخذ رأی ۱۸۲
- گفتار هشتم: استفاده از حمایت و امکانات بیگانگان در فعالیت‌های انتخاباتی و تبلیغات ۱۹۲
- گفتار نهم: عدم رعایت سقف هزینه‌ها و عدم شفافیت هزینه‌های انتخاباتی و تبلیغاتی ۱۹۶
- مبحث سوم: مداخله غیرقانونی و عدم رعایت بی‌طرفی از سوی مقامات دولتی ۲۰۲
- گفتار اول: دخالت نیروهای مسلح در فعالیت‌های تبلیغات ۲۰۴
- گفتار دوم: دخالت در امور اجرایی و نظارت از سوی سایر مقامات دولتی و غیردولتی غیرذی‌صلاح ۲۰۶
- گفتار سوم: جانب‌داری مسئولین اجرایی و نظارتی از نامزدهای انتخابات ۲۰۹
- گفتار چهارم: سوءاستفاده از اموال و امکانات و موقعیت‌های دولتی در تبلیغات انتخاباتی ۲۱۳
- مبحث چهارم: عدم انجام وظایف انتخاباتی از سوی کنش‌گران انتخاباتی ۲۱۸
- گفتار اول: عدم تمکین به نتایج انتخاباتی ۲۱۹
- گفتار دوم: تغییر محل شعب ثبت‌نام و یا اخذ رأی بدون اطلاع و دلیل قانونی ۲۲۱
- گفتار سوم: عدم انجام تکالیف قانونی ناظر به شعب اخذ رأی ۲۲۳
- گفتار چهارم: عدم انجام تکالیف قانونی ناظر به فرایند انتخابات پیش از آغاز زمان رأی‌گیری ۲۲۶
- گفتار پنجم: عدم تحویل کارت یا معرفی‌نامه نمایندگان نامزدهای انتخابات به مسئول ستاد تبلیغات
نامزد انتخابات ۲۳۲
- مبحث پنجم: رفتارهای ناقض سلامت آرا صندوق‌های اخذ رأی ۲۳۳

گفتار اول: خرید و فروش رأی	۲۳۴
گفتار دوم: رأی‌دادن با مدارک شناسایی متعلق به دیگری	۲۳۷
گفتار سوم: رأی‌دادن بیش از یک بار	۲۴۰
گفتار چهارم: دخالت در امر انتخابات با سمت مجعول	۲۴۳
گفتار پنجم: بازکردن و یاشکستن قفل محل نگهداری و لاک و مهر صندوق‌های رأی بدون مجوز قانونی	۲۵۰
گفتار ششم: توصیه به نوشتن اسم کاندیدای معین در ورقه رأی	۲۵۲
گفتار هفتم: کم یا زیاد کردن آراء یا تعرفه‌ها	۲۵۴
گفتار هشتم: مخدوش کردن آراء	۲۵۶
گفتار نهم: تغییر و تبدیل یا جعل اوراق و اسناد انتخاباتی	۲۵۷
گفتار دهم: رأی‌گرفتن با مدارک شناسایی کسی که حضور ندارد	۲۶۱
بند پنجم: قصور در چاپ و توزیع متناسب تعرفه‌های رأی	۲۶۳
مبحث ششم: جرایم و تلفات انتخابات الکترونیکی	۲۶۴
جمع‌بندی فصل دوم	۲۶۸
فصل سوم: مراجع صالح و شیوه‌های رسیدگی به جرایم و تخلفات انتخاباتی	۲۶۹
مبحث اول: نگاهی به وضعیت موجود مراجع اجرایی و نظارتی و شیوه‌های رسیدگی به جرایم و تخلفات انتخاباتی	۲۷۲
گفتار اول: مراجع رسیدگی‌کننده به جرایم و تخلفات	۲۷۲
بند اول: مرجع ذی‌صلاح به اعمال ضمانت اجرای ناظر به مجازات مرتکبین	۲۷۳
بند دوم: مراجع ذی‌صلاح ناظر به بررسی اثر ارتکاب جرایم و تخلفات بر صحت فرایند انتخابات	۲۸۴

۲۸۷ ۱. شورای نگهبان
۲۹۹ ۲. هیئت‌های اجرایی
۳۰۳ ۳. هیئت‌های نظارت
۳۰۴ ۲۱. هیئت‌های نظارت شورای نگهبان
۳۰۸ ۲۲. هیئت‌های نظارت مجلس شورای اسلامی
۳۰۹ گفتار دوم: شیوه‌های رسیدگی به جرایم و تخلفات
۳۱۰ بند اول: شیوه‌های رسیدگی و اعمال ضمانت اجراهای جرایم و تخلفات انتخاباتی
۳۱۵ بند دوم: شیوه‌های رسیدگی به آثار جرایم و تخلفات
۳۱۵ ۱. شیوه رسیدگی توسط هیئت‌های اجرایی و نظارت
۳۱۹ ۲. شیوه رسیدگی توسط شورای نگهبان
۳۲۲ ۳. شیوه رسیدگی توسط هیئت‌های نظارت
۳۲۷ مبحث دوم: مطالعه تطبیقی مراجع و شیوه‌های رسیدگی کننده به دعاوی انتخاباتی
۳۲۷ گفتار اول: الگوی قضایی
۳۲۸ بند اول: نظام حقوقی انگلستان
۳۳۲ بند دوم: نظام حقوقی برزیل
۳۳۴ گفتار دوم: الگوی مختلط
	الف: مرجع ذی صلاح رسیدگی کننده به شکایات، اعتراضات و تأیید یا رد صحت انتخابات
۳۳۵ (پارلمان)
۳۳۶ ب: مرجع ذی صلاح رسیدگی کننده به جرایم انتخاباتی (مرجع قضایی)

بند دوم: رسیدگی توسط نهاد دادرسی اساسی/ دادگاه عادی.....	۳۳۶
الف: مرجع ذی صلاح رسیدگی کننده به شکایات، اعتراضات و تأیید یا رد صحت انتخابات (شورای قانون اساسی).....	۳۳۷
ب: مرجع ذی صلاح رسیدگی کننده به جرایم انتخاباتی (مرجع قضایی).....	۳۴۰
بند سوم: رسیدگی توسط کمیسیون های مستقل/ دادگاه عادی.....	۳۴۳
ب: مرجع ذی صلاح رسیدگی کننده به جرایم انتخاباتی (مرجع قضایی).....	۳۴۹
مبحث سوم: نظام پیشنهادی مراجع رسیدگی کننده به جرایم و تخلفات انتخاباتی در ایران.....	۳۵۲
گفتار اول: مرجع و سازوکار رسیدگی به جرایم انتخاباتی.....	۳۵۳
گفتار دوم: مرجع رسیدگی کننده به تخلفات اداری انتخاباتی.....	۳۵۵
گفتار سوم: مرجع رسیدگی کننده به تخلفات انضباطی انتخاباتی.....	۳۶۰
جمع بندی فصل سوم.....	۳۶۳
منابع و مأخذ.....	۳۶۵

مقدمه



مقدمه

انتخابات به عنوان مقبول‌ترین شیوه گزینش نمایندگان مردم در حکومت‌های مردم‌سالار محسوب می‌شود، که مردم از طریق آن، در شکل‌گیری نهادهای سیاسی کشور از طریق تعیین زمامداران سیاسی به ایفای نقش می‌پردازند. انتخابات به‌عنوان فرایندی حقوقی هنگامی معنای واقعی خود را می‌یابد که رقابتی سالم و عادلانه در میان همه بازیگران انتخاباتی حاکم باشد؛ تا از این طریق، اهداف پیش‌بینی شده برای آن، همانند صیانت و پاسداری از آراء مردم و تحقق خواست و اراده عموم مردم، محقق گردد.

مفهوم انتخابات با مفهوم رقابت برای دستیابی به مناصب عمومی و کسب قدرت سیاسی، گره خورده، اما مسئله این است که در رقابت‌های انتخاباتی ممکن است افراد و جریان‌های مختلف به دنبال پیروزی از مسیریایی غیر از جلب خواست و اراده عمومی باشند. از این‌رو، همواره این خطر وجود دارد که عده‌ای بخواهند با توسل به ابزارهای غیرقانونی، رقابت انتخاباتی را ناسالم کرده و از این رهگذر در آراء عمومی اختلال ایجاد کنند و در انتخابات پیروز شوند. به عبارت دقیق‌تر، در رقابت‌های انتخاباتی ممکن است در تمام مراحل و فرایندهای انتخابات (اعم از قبل از رأی‌گیری، در حین رأی‌گیری و بعد از رأی‌گیری)، مجموعه‌ای از رفتارها و اقدامات غیرقانونی انتخاباتی از سوی کنش‌گران مختلف سر بزند که ارزش‌های بنیادین انتخابات، مانند صحت، امنیت، تمامیت و سلامت انتخابات تهدید گردد؛ تا در نتیجه آن، داوطلب مورد نظر بتواند به صورت غیرقانونی بر مسند قدرت و تصمیم‌گیری تکیه زند. از همین‌رو، تمامی نظام‌های حقوقی، متناسب با هنجارها و ارزش‌های اساسی حاکم بر امر انتخابات و با تکیه بر مبانی نظری مورد قبول خود، رفتارهای ناقض این ارزش‌های بنیادین و نظم انتخابات را ممنوع نموده‌اند و برای آنها ضمانت‌اجراهای متناسبی در نظر گرفته‌اند.

نظام انتخاباتی جمهوری اسلامی ایران نیز از این قاعده مستثنا نیست. در نظام جمهوری اسلامی، انتخابات به عنوان یکی از سازوکارهای مشارکت مردم در اداره امور کشور و تحقق مردم‌سالاری دینی، نهادی است که بر پایه ارزش‌ها و مبانی اسلامی، همچون حق‌الناس بودن انتخابات، امانت بودن رأی مردم، التزام به قانون اسلامی و قانون‌مداری در انتخابات و اخلاق‌مدارانه بودن روش‌های رقابت نامزدها با یکدیگر جهت کسب آراء عمومی، تکوین یافته است. انتخابات در جمهوری اسلامی ایران مختصات ویژه‌ای دارد که آن را از سایر نظام‌های حقوقی متفاوت می‌سازد. اولاً، برگرفته از مبانی دینی نظام جمهوری اسلامی ایران است؛ ثانیاً، سازوکار تحقق مشارکت عمومی و مردم‌سالاری دینی است و موضوع، فرمایشی محسوب نمی‌گردد. از همین‌رو، متصدیان شئون گوناگون حکومت اعم از خبرگان رهبری، قانون‌گذاران و مجریان در ابعاد ملی و محلی از طریق حضور مردم در پای صندوق‌های رأی و با بهره‌گیری از سازوکار انتخابات مشخص می‌گردند و انتخابات مجلس خبرگان رهبری، مجلس شورای اسلامی، ریاست جمهوری و شوراهای اسلامی شهر و روستا در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اساسی‌سازی شده است. بر همین اساس، از آن‌جا که انتخابات در نظام جمهوری اسلامی به مثابه حق‌الناس تلقی می‌گردد و آراء مردم نیز به عنوان امانت اجتماعی در اختیار حاکمان قرار می‌گیرد، لزوم مراقبت و حراست از این ارزش‌ها نیز امری ضروری قلمداد می‌گردد. در نتیجه، لزوم حراست از آراء عمومی اقتضا می‌نمایند که مجموعه‌ای از رفتارها و اقداماتی که در فرایندهای انتخاباتی اختلال ایجاد می‌کند و نتیجه آن را تحت تأثیر قرار می‌دهد، ممنوع اعلام گردد و برای برخورد با آنها ضمانت اجرایی کیفری و غیرکیفری متناسبی در نظر گرفته شود.

در این راستا، مسئله مهمی که در صیانت از آرا عمومی و تضمین صحت انتخابات حائز اهمیت است، مسئله روند رسیدگی به جرایم و تخلفات انتخاباتی و الگوهایی است که مراجع متفاوت رسیدگی را به وجود آورده است. جرایم و تخلفات انتخاباتی بر عکس دیگر جرایم و تخلفات، از ویژگی‌ها و خصوصیات خاصی برخوردار هستند و همین خصوصیات، باعث تمایز این جرایم از سایر جرایم و تخلفات می‌گردد. به طور مثال، یکی از تمایزات جرایم و تخلفات انتخاباتی، بازه زمانی خاص وقوع این جرایم و تخلفات است؛ به گونه‌ای که صرفاً در بستر انتخابات و در دوره زمانی محدود برگزاری انتخابات، انجام می‌گیرد. خصوصیت دیگر جرایم و تخلفات انتخاباتی، تأثیرگذاری منفی است که در اثر وقوع جرایم و تخلفات انتخاباتی، اعتماد مردم نسبت به نظام جمهوری اسلامی ایران از حیث عدم صیانت از آرا و به طور کلی تضییع حقوق آنها تحت‌الشعاع قرار می‌دهد.^۱ ضرورت اعلام نتایج انتخاباتی در بازه زمانی کوتاه، کثرت متضرران از جرایم انتخاباتی (رأی‌دهندگان)، وسعت دامنه جغرافیایی ارتکاب جرم در برخی موارد (مانند وسعت قلمرو جغرافیایی ارتکاب جرم در انتخابات ریاست جمهوری که کل کشور را دربر می‌گیرد) و هزینه هنگفت برگزاری انتخابات، از دیگر ویژگی‌های جرایم انتخاباتی هستند که بر اهمیت این دسته از جرایم و تخلفات می‌افزاید. وجود این خصوصیات اقتضا می‌کند که روند رسیدگی به جرایم و تخلفات به‌هنگام و سریع صورت گیرد تا از این طریق، جنبه بازدارندگی برخوردهای قضایی و غیرقضایی تحقق یابد و از افزایش زیان تا حد امکان ممانعت به عمل آید. به عبارت بهتر، خصوصیات ویژه

۱. شیخ‌الاسلامی، عباس، پیشگیری از جرائم و تخلفات انتخاباتی و مدیریت آن، مجموعه مقالات همایش پیش‌گیری از وقوع جرم، ۱۳۸۸، ص ۴.

جرایم انتخاباتی از دو بُعد حائز اهمیت است: اولاً، با توجه به خصوصیات این جرایم و آثار زیان‌بار گسترده آنها، پیشگیری از این جرایم ارجحیت یافته و بسیار بهتر و مناسب‌تر است. ثانیاً، در صورت ارتکاب جرایم انتخاباتی، رسیدگی به این جرایم باید با دو ویژگی «سرعت» توأم با دقت در رسیدگی و «شدت» در اعمال ضمانت اجرا توأم با رعایت تناسب مجازات همراه باشد. در همین راستا، نظام‌های مختلف انتخاباتی، مبتنی بر ساختار نظام حقوقی و سیاسی خود و قواعد و مبانی حاکم بر آن الگوهای مختلفی را برای رسیدگی به دعاوی انتخاباتی برگزیده‌اند و از این طریق، به دنبال تأمین انتخاباتی سالم و مطمئن برآمده‌اند که با مراجعه به قوانین و مقررات کشورها می‌توان نهادهای رسیدگی‌کننده را در دو الگوی قضایی و مختلط مطالعه و بررسی کرد.^۱

قانون‌گذار عادی جمهوری اسلامی ایران نیز به منظور حراست از آراء عمومی، اعمال و رفتارهای مخل ارزش‌های بنیادین انتخابات را در قالب «جرم» یا «تخلف» انتخاباتی همراه با ضمانت‌اجراهای خاص هر مورد پیش‌بینی نموده و مراجع رسیدگی‌کننده به آنها را نیز مشخص کرده است. این در حالی است که رویه قانون‌گذار در شناسایی رفتارهای مخل انتخابات تحت عنوان جرم و تخلف انتخاباتی، پیش‌بینی ضمانت‌اجراهای متناسب و مؤثر و شیوه‌های رسیدگی به جرایم و تخلفات انتخاباتی از ابعاد مختلفی محل نقد حقوقی است. از جمله این آسیب‌ها عبارت است از این‌که:

علی‌رغم شناسایی رفتارهای غیرقانونی انتخاباتی تحت عنوان جرم و تخلف،

۱. شایان ذکر است که الگوهای مختلف رسیدگی به جرائم انتخاباتی در فصل سوم به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است.

هیچ‌گونه تمیز و تفکیکی بین این دو عنوان صورت نگرفته است. بعضی از اعمال در یکی از قوانین انتخاباتی جرم قلمداد شده، اما در قانونی دیگر فاقد وصف مجرمانه است.

همه جوانب ناهنجاری‌های انتخاباتی و رفتارهای مخل انتخابات، مورد شناسایی قانونی قرار نگرفته و قوانین انتخاباتی از این حیث دارای نواقص و خلأهایی است. عبارت‌پردازی‌های قانون‌گذار در جرم‌انگاری برخی از جرایم بسیار کلی و مبهم است.

ممنوعیت‌های متعددی در قوانین انتخاباتی بیان شده که فاقد ضمانت‌اجرا هستند و یا در صورت وجود ضمانت‌اجرا، از کارآمدی لازم برخوردار نیستند. همچنین ضمانت اجرای برخی رفتارهای مجرمانه واحد، در قوانین مختلف انتخاباتی متفاوت است.

اصل قانونی بودن مجازات در برخی قوانین انتخاباتی به خوبی رعایت نگردیده و انتخاب مجازات متناسب به اختیار قاضی واگذار گردیده است.

شیوه و روند رسیدگی به جرایم و تخلفات انتخاباتی طولانی‌مدت است به گونه‌ای که معمولاً رسیدگی به بعد از انتخابات موقوف می‌گردد و عملاً جنبه بازدارندگی یا اثرگذاری برخورد قضایی تحت‌الشعاع قرار می‌گیرد.

مبتنی بر آسیب‌ها و چالش‌های مطرح در نظام جرایم و تخلفات انتخاباتی و در راستای طراحی نظام مطلوب شناسایی و رسیدگی به جرایم و تخلفات انتخاباتی،

سیاست‌های کلی انتخابات نیز در بندهای چهار، پنج، شش^۳ هفت،^۴ سیزده،^۵ پانزده^۶ و شانزده^۷ به ابعاد مختلف نظام حاکم بر جرایم و تخلفات انتخاباتی نظیر لزوم طراحی نظام مطلوب پیش‌گیری از جرایم و تخلفات انتخاباتی، لزوم رسیدگی سریع و خارج از نوبت به جرایم و تخلفات، تعیین شیوه و چگونگی برخورد با تخلفات مالی و شناسایی ناهنجاری‌های جدید انتخاباتی پرداخته است.

بر این اساس، برگزاری انتخابات سالم، ایمن و صحیح، پیش‌گیری از رقابت ناسالم بین داوطلبان و طرفداران آنها، جلوگیری از وقوع تخلفات و خطاهای برگزارکنندگان

۱. بند چهار سیاست‌های کلی انتخابات: «تعیین حدود و نوع هزینه‌ها و منابع مجاز و غیرمجاز انتخاباتی، شفاف‌سازی منابع و هزینه‌های انتخاباتی داوطلبان و تشکل‌های سیاسی و اعلام به مراجع ذی‌صلاح و اعمال نظارت دقیق بر آن و تعیین شیوه و چگونگی برخورد با تخلفات مالی.»

۲. بند پنج سیاست‌های کلی انتخابات: «ممنوعیت هرگونه تخریب، تهدید، تطمیع، فریب و وعده‌های خارج از اختیارات قانونی و هرگونه اقدام مغایر امنیت ملی نظیر تفرقه قومی و مذهبی در تبلیغات انتخاباتی.»

۳. بند شش سیاست‌های کلی انتخابات: «ممنوعیت استفاده از حمایت و امکانات بیگانگان اعم از مالی و تبلیغاتی توسط نامزدها و احزاب و برخورد به‌موقع دستگاه‌های ذی‌ربط.»

۴. بند هفت سیاست‌های کلی انتخابات: «پیش‌گیری از جرایم و تخلفات انتخاباتی و هرگونه اقدام مغایر قانون، منافع ملی، وحدت ملی و امنیت ملی و رسیدگی سریع و خارج از نوبت حسب مورد به آنها به‌ویژه جرایم امنیتی، مالی و تبلیغاتی و اقدامات تخریبی ضد داوطلبان.»

۵. بند سیزده سیاست‌های کلی انتخابات: «تعیین سازوکار لازم برای حسن اجرای وظایف نمایندگی، رعایت قسم‌نامه، جلوگیری از سوءاستفاده مالی، اقتصادی و اخلاقی و انجام اقدامات لازم در صورت زوال یا کشف فقدان شرایط نمایندگی مجلس در منتخبان.»

۶. بند پانزده سیاست‌های کلی انتخابات: «پاسداری از آزادی و سلامت انتخابات و حق انتخاب آزادانه افراد و صیانت از آراء مردم به‌عنوان حق‌الناس در قانون‌گذاری، نظارت و اجرا و نیز رعایت کامل بی‌طرفی از سوی مجریان و ناظران و برخورد مؤثر با خاطیان.»

۷. بند شانزده سیاست‌های کلی انتخابات: «ممنوعیت ورود نیروهای مسلح، قوای سه‌گانه اعم از وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های تابعه آنها، دستگاه‌های اطلاعاتی و امنیتی، سازمان‌ها، نهادها و شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی در دسته‌بندی‌های سیاسی و جناحی انتخاباتی و جانبداری از داوطلبان.»

انتخابات و در يك كلام پيشگيري از وقوع و برخورد متناسب با هرگونه تخلف و جرم انتخاباتي ايجاب مي‌کند که اولاً، تمام رفتارهاي مخل روند صحيح فرايند انتخابات توسط قانون‌گذار مورد شناسايي و حسب مورد جرم‌انگاري و يا تخلف‌انگاري قرار بگيرد؛ ثانياً، پاسخ‌هاي متنوعي اعم از پاسخ‌هاي کيفري و غيرکيفري مؤثر و متناسب با جرم و تخلف صورت گرفته، در نظر گرفته شود و ثالثاً، با توجه به ويژگي‌هاي خاص جرايم و تخلفات انتخاباتي روند رسيدگي دقيق و کارآمدی برای برخورد با مجرمان و متخلفان انتخاباتي طراحي گردد.

با توجه به توصيفات مذکور، مطالعه و آسيب‌شناسي موضوع نظام حقوقي حاکم بر تخلفات و جرايم انتخاباتي و ارائه پيشنهادات اصلاحي از اين موضوع امري ضروري به نظر مي‌رسد. بر همين مبنا، سؤال اصلي پژوهش حاضر، به بررسي نظام حقوقي حاکم بر جرايم و تخلفات انتخاباتي در ساختار جمهوري اسلامي ايران اختصاص يافته است. به بيان دقيق‌تر، ضمن تحليل نظام حقوقي حاکم بر جرايم و تخلفات انتخاباتي سؤال اصلي اين است که مهمترين آسيب‌هاي نظام حقوقي حاکم بر جرايم و تخلفات انتخاباتي کدام است و راهکارهاي دست‌يابي به الگوي مطلوب و کارآمد چگونه ترسيم مي‌گردد؟ در راستاي پاسخ‌گويي به پرسش اصلي، پاسخ‌گويي به سؤالات فرعي همچون چيستي مفهوم جرم و تخلف انتخاباتي، تبين مصاديق جرايم و تخلفات انتخاباتي و دسته‌بندي آنها و تبين روند رسيدگي و الگوهاي رسيدگي به جرايم و تخلفات انتخاباتي و مواردی از اين دست، ضروري به نظر مي‌رسد که مطمح نظر قرار مي‌گيرد.

به منظور پاسخ‌گويي به سؤالات و موضوعات فوق، ابتدا در فصل اول مفاهيم اصلي پژوهش مورد مطالعه قرار مي‌گيرد تا ضمن بررسي و تبين مفهوم جرم، تخلف و

انحراف به صورت کلی، مفهوم جرم و تخلف و انحراف انتخاباتی معین گردد و با مقایسه آنها زمینه فهم بهتر و عمیق‌تر فصول بعد فراهم گردد. سپس در فصل دوم، جرایم و تخلفات انتخاباتی در انتخابات‌های مختلف ایران از حیث اصل و نحوه جرم‌انگاری و یا تخلف‌انگاری و میزان مجازات آنها مبتنی بر سنجش‌های اساسی انتخاباتی و با استفاده از مطالعه تطبیقی تجارب دیگر نظام‌های انتخاباتی مورد مطالعه قرار می‌گیرد؛ تا ضمن تعریف و تشریح هر یک از این عناوین، نقاط قوت و ضعف نظام حقوقی انتخاباتی موجود نمایان گردد. در گام بعد، در فصل سوم، مراجع صالح و شیوه‌های رسیدگی به جرایم و تخلفات انتخاباتی در نظام انتخاباتی ایران بررسی می‌شود، سپس الگوهای رسیدگی به جرایم و تخلفات انتخاباتی تحلیل می‌گردد و در نهایت، مراجع پیشنهادی رسیدگی به جرایم و تخلفات انتخاباتی در نظام انتخاباتی جمهوری اسلامی ایران تبیین می‌شود.